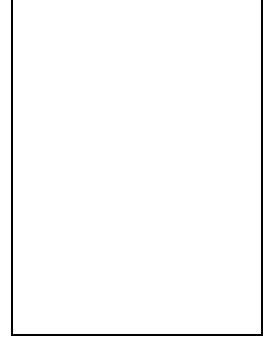

Prof. Dr. Nilüfer Kuruyazıcı
İstanbul Üniversitesi
Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

**“Globalisierte Germanistik:
Sprache – Literatur – Kultur”,
Ege Üniversitesi, İzmir,
20 – 22 Mayıs 2009**

Kasım 1988’de Adana’da Çukurova Üniversitesi’nde her üniversiteden birer temsilcinin katılımıyla yapılan ilk Türkiye Germanistik Sempozyumu’nun üzerinden 21 yıl geçmiş. O zaman, Türkiye’de yabancı dil eğitimi, Germanistik ve kültürel etkileşim konularını tartışmayı amaçlayan bu ilk toplantı, iki yıl sonra Ekim 1990’da bu kez İstanbul Üniversitesi’nin Silivri’de düzenlediği “Türkiye’de Alman Dili ve Edebiyatı Eğitiminde Sorunlar-Çözümler” adlı geniş çaplı bir sempozyumla sürdürüldü. Bundan sonra da sırasıyla üçüncüsü Erzurum Atatürk Üniversitesi’nde (1992), dördüncüsü İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi’nde (1993), beşincisi Eskişehir Anadolu Üniversitesi’nde (1995), altıncısı Mersin Üniversitesi’nde (1997), yedincisi Hacettepe Üniversitesi’nde (1999), sekizincisi Sakarya Üniversitesi’nde (2002), dokuzuncusu bir kez daha Anadolu Üniversitesi’nde (2005), onuncusu Konya Üniversitesi’nde (2007) olmak üzere iki yılda bir düzenlenen Türkiye Germanistik sempozyumunun on birincisi bu yıl Türk Germanistik Derneği GERDER’in de katılımıyla Ege Üniversitesi’nde düzenlendi. Artık kongrenin bugün aldığı biçim, ilk kongrelere göre önemli farklılıklar içeriyordu. Zaten aradan geçen 21 yılda kökten değişimlerin olması da doğal. Örneğin GERDER’in bu kongrelerde varlık göstermesi bir ilkti. İlk kongrelerde, daha çok yurdumuzda Almanca bölümlerinde gerek dil ve edebiyat gerekse de yabancı dil eğitiminde uygulanan programlar, yöntemler, karşılaşılan sorunlar, izlenen değişimler tartışılırken sonraları kongre çok genel ve geniş kapsamlı bir konu altında toplanır oldu. Ama giderek çok büyük katılımlı, çoğu konuşmacının derin bir

araştırma içermeyen ve her zaman da ana konuyla pek ilgili olmayan çalışmalar sunduğu toplantılara dönüşme tehlikesine düşünce bazı önlemler alınması gerekleri gündeme geldi. Artık bu genel kongre dışında Dil-Yazın ve Deyişbilim, Dilbilim ve Karşılaştırmalı Edebiyat konularında üç kongrenin daha sürdürülmekte olması göz önüne alınarak Germanistik Kongresinin iki yıl gibi kısa bir zaman aralığı yerine üç yılda bir yapılmasının, bilimsel kurulların ciddi bir biçimde işletilmesinin, bildiri özetlerinin ancak bu kurulun denetiminden geçtikten sonra kabul edilmesinin gerekleri üzerinde duruldu. Gerçekten de bu kez bildiri özetlerinin önceden bilim kuruluna gönderilerek içerikleri güncellik, özgünlük, kullanılan kaynaklar ve yöntem açılarından denetlendikten sonra kabul edilmesi İzmir kongresinin bütününde yararını gösterdi ve katılımcıların sayısı biraz azalmakla birlikte sunulan bildirilerin kalitesi yükselmeye başladı.

Türkiye’den katılımcıların yanı sıra Türkiye dışından da, örneğin Almanya, Avusturya, Fas ve Romanya’dan Germanistlerin katılması kongrenin gerçek bir uluslar arası kongreye dönüşmesini sağladı. Artık birçok ulusal kongrede olduğu gibi bir iki alman bilim adamının katılması sonucu yapılan bir uluslar arası tanımlaması değildi bu ve Ege Üniversitesi’nin düzenlemiş olduğu kongreye ayrı bir saygınlık kazandırıyor.

Kongrenin düzenleniş biçimine ve içeriğine bakacak olursak:

Üç güne yayılan toplantı edebiyat bilim, dilbilim, çeviri bilim ve Almanca dil öğretimi olmak üzere dört paralel oturumdan, herkesin bir arada dinleyebileceği iki plenary oturumdan ve iki yazarın yapıtlarından bölümler okumalarından oluşuyordu. İstanbul Goethe Enstitüsü yöneticisi Frau Hahn-Raabe’nin yürütmekte olduğu Avrupa Birliği projesi “Cultural Bridges: Europaeische Literaturtournee” yi tanıttığı ve son gün DAAD’nin Türkiye Bölümü yöneticisi Beate Schindler-Kovats’ın Türkiye-Almanya arasında yürütülen kültürel ilişkileri ve kurulma aşamasında olan Türk-Alman Üniversitesi’nin tanıtımını yaptığı iki konuşmayla da kongrenin kültürel çerçevesi zenginleştirilmişti.

Okuma yapan yazarlardan birincisi, son yıllarda Alman edebiyat çevrelerinde giderek tanınan, önceleri gençliğe yönelik, pop edebiyat türünün iyi örneklerinden sayılabilecek ilk romanlarıyla genç Alman okurların ilgisini

çektikten sonra Anadolu'yu konu edinen “Die Tochter des Schmieds” (“Demircinin Kızı” adıyla Türkçeye de çevrilen) adlı romanıyla da ün yapan Selim Özdoğan oldu. 1971 Türkiye doğumlu Özdoğan küçük yaşta ailesiyle Almanya'ya yerleşmiş ve orada Almanca yazan Türkiye kökenli yazarlar arasına katılmıştır. Türkiye’de henüz ancak Ankara’da bir kez okuma yapan bu genç Türk-Alman yazarın çağrılmış olması İzmir kongresinin iyi bir seçimidir.

Okuma yapan bir ikinci yazar Schwaebisch-Gmünd Üniversitesinden, eğitimbilimci İtalyan kökenli Maria Brunner oldu. Gene yabancılik ve kültürlerarasılık konularını temel alan yapıtlarından okumalarıyla o da kongreye renk kattı.

Üç gün süren konuşma ve okumalar, arkeolojik bir serginin dolaşılması ve müzik eşliğinde iki kokteyllerle renklendirilmişti. Dördüncü gün ise dileyenlerin katılabileceği Efes-Şirince gezisiyle kültürel alanda önemli bir etkinlik planlanmıştı.

Kongrede sunulan toplam yetmiş bildiriye içerikleri açısından bakmak istediğimde ancak kendi ilgi alanım olarak katılabildiğim edebiyat bilim oturumlarını bir de hep birlikte izleyebildiğimiz iki plenary oturumu değerlendirebileceğim ki bunlar da tüm kongrenin ancak dörtte birini oluşturuyordu. Bir genelleme yaparsam, araştırma alanlarının 20. Yüzyılda odaklandığını, yurtdışından gelen katılımcıların genelde Almanca edebiyatta (bunun içine Romanya’da yaşayan Alman yazarları da alırsak) Orient ya da Osmanlı/Türk imgesi konularında araştırmalar yaptıklarını görüyoruz. Örneğin Tımesşar Üniversitesinden Roxana Nubert’in güneydoğu Romanya’da yaşayan Türk ve Tatar kökenlilerin yöre üzerindeki etkilerini temel aldığı “Romanyalı Alman yazarlarda Orient Söylemi” konulu sunumunu; Schwaebisch-Gmünd’den Petra Heinrichs’in 20.yüzyıl başında yaşamış ve Doğu’ya çok yolculuk yapmış İsviçreli bir gazeteci-yazarın yapıtlarında rastlanan Türkiye imgesini incelediği sunumunu; gazeteci-yazar Ernst Jaeckh’in 1.Dünya savaşı sıralarında Osmanlıları tarihsel, politik ve kültürel amaçlarla anlattığı metinlerini analiz eden, Gazi Üniversitesinden DAAD okutmanı Anja Martin’in sunumunu; Paderborn Üniversitesinden Michael Hofmann’ın Mevlana’nın Goethe, Rückert ve Annemarie Schimmel tarafından alınılmasını kültürlerarası yaklaşımla incelediği sunumunu bu bağlamda değerlendirebiliriz. Batı’nın Türk imgesi konusunu farklı bir biçimde, Luther

sonrası 16.yüzyılın ikinci yarısında oluşan ve “Türkenbüchlein” olarak tanımlanan yazmalarda inceleyen Leyla Coşan’ın (Marmara Üniversitesi) sunumu aynı çizgide yer alsa da konusunun ilginçliği ve 20. Yüzyıldan çok daha gerilere giden tek konuşma olması açısından da önem taşıyordu.

Göçmen yazını konusunda bu kez, yurtdışı kongrelerin aksine yalnız iki sunum vardı. Birincisi, çalışmalarını yıllardır bu konuda odaklayan Mahmut Karakuş’un son dönem yazarlardan Yade Kara’nın ilk romanı “Selam Berlin” de oluşturulan kimlik söylemini sorgulayan sunumu; ikincisi ise Giessen’den Kirsten Prinz’in Emine Sevgi Özdamar, Zafer Şenocak ve Yade Kara’da tarihsel gerçeklerin farklı biçimlerde anlatımını irdeleyen sunumuydu.

Istanbul Üniversitesi’nden (DAAD okutmanı) Yasemin Dayıoğlu-Yücel’in sunumu ise Edebiyat bilim oturumlarındaki öbür sunumlardan tümüyle ayrılan özgün bir konudaydı: “Binyıl Dönümünde Değişik Medyalara Yansıyan Felaket Söylemi”. Günümüzde yaşanan felaketlerin globalleşmeyle birlikte edebiyat ve filmler aracılığıyla nasıl farklı açılardan geniş kitlelere aktarıldığını irdeleyen sunum, kanımca, plenary oturumunda sunulabilecek nitelikteydi. Yoksa iki plenary oturumda konuşan Apeltauer (Flensburg) ve Wolfgang Poeckl’in (Innsbruck) konuşmaları daha dar bir ilgi alanına yönelmeleri açısından herkesin ilgisini çekecek nitelikte değildi, yalnızca ‘Konuk profesör’ olmaları plenary konuşma yapmaları için yeterli sayılmamalı, sundukları konunun yelpazesinin geniş tutulmuş olmasına bakılmalıydı.

Son oturum ise yurtdışından gelenlerin katılmadığı, daha çok Türkiye Almanca bölümleri olarak kendi durumumuzu gözden geçirdiğimiz, bu bölümlerin geleceğine yönelik dileklerin dile getirildiği, bundan sonraki kongrenin ne zaman ve kim tarafından düzenleneceğinin düşünüldüğü, GERDER’in varlığını nasıl güçlendirebileceğinin tartışıldığı genel bir oturum niteliğindedir. Böyle bir kapanış oturumunun, bundan sonraki kongreyi düzenleyecek bölüm tarafından da önemsenmesini ve önceden planlanarak her üniversiteden bir konuşmacının çağrılmasını önemli buluyorum. Programlardaki ortak ve ayrı yanların dile getirilebileceği (görüldü ki bazı meslektaşlar öbür üniversitelerde neler yapıldığından habersizdi), edebiyat, dil eğitimi ve çeviri alanlarının bugünü ve gelecekte almaları öngörülen biçimlerinin tartışılacağı, çoğu üniversitenin çıkarmakta olduğu süreli yayınların salt gençlere puan sağlayan bir araç olmaktan nasıl kurtulabileceğinin irdeleneceği genel bir forum niteliği

taşımalı bu oturumlar. Ancak o zaman bu geleneksel kongrenin, yalnızca herkesin üzerinde çalıştığı konularda bildiriler sunduğu herhangi bir kongre olmaktan çıkarak, ilk başta taşıdığı anlama geri dönebileceğini, bölümlerin aralarında belli bir koordinasyonun sağlanabileceğini ve dolayısıyla bölümlerin birbirlerinin ne yaptığından haberdar olabileceğini, bunun yeni yetişmekte olan genç meslektaşlara da yol gösterici olabileceğini düşünüyorum. İzmir 2009 XI. Germanistik Kongresi'nin düzenlenmesinde gösterilen titiz uğraşların başarısı işte o zaman geleceğe de örnek olacaktır.